כי פליגי אליבא דרבי ישמעאל רבי יוחנן כרבי ישמעאל וריש לקיש עד כאן לא קאמר רבי ישמעאל התם אלא דשייך ליה לשיעבודא דאורייתא אבל הכא לא שייך שיעבודא דאורייתא גופא אמר רב גידל אמר רב [א]כמה אתה נותן לבנך כך וכך וכמה אתה נותן לבתך כך וכך עמדו וקידשו קנו הן הן הדברים הנקנים באמירה אמר רבא מסתברא מילתא דרב בבתו נערה דקא מטי הנאה לידיה אבל בוגרת דלא מטי הנאה לידיה לא והאלהים אמר רב אפילו בוגרת דאי לא תימא הכי אבי הבן מאי הנאה אתא לידיה אלא בההיא הנאה דקמיחתני אהדדי גמרי ומקני להדדי א"ל רבינא לרב אשי דברים הללו ניתנו ליכתב או לא ניתנו ליכתב [ב]א"ל לא ניתנו ליכתב איתיביה [ט]הפקחין היו כותבין על מנת שאזון את בתך חמש שנים כל זמן שאת עמי מאי כותבין אומרים וקרי ליה לאמירה כתיבה אין והתנן [ג]הכותב לאשתו דין ודברים אין לי בנכסיך ותני ר' חייא האומר לאשתו ת"ש [ד][י]אין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם הא מדעת שניהם כותבין מאי לאו [ד]שטרי פסיקתא לא שטרי אירוסין ממש כדרב פפא ורב שרביא דאיתמר [ה]כתבו לשמה ושלא מדעתה [ו]רבה ורבינא אמרי מקודשת [יא]רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת תא שמע [יב]מתו בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין והיא ניזונת מנכסים משועבדים מפני שהיא כבעלת חוב הכא במאי עסקינן [ז]בשקנו מידו אי הכי בנות נמי בשקנו לזו ולא קנו לזו ומאי פסקא איהי דהואי בשעת קנין מהני לה קנין בנות דלא הוו בשעת קנין לא מהני להו קנין מי לא עסקינן דהואי בשעת קנין והיכי דמי כגון דגרשה ואהדרה אלא איהי דליתא בתנאי ב"ד מהני לה קנין בנות דאיתנהו בתנאי ב"ד לא מהני להו קנין מגרע גרעי אלא בנותיו היינו טעמא כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד אימר צררי אתפסינהו: לא יאמר הראשון: אמר רב חסדא [ח]זאת אומרת בת אצל אמה ממאי דבגדולה עסקינן דלמא בקטנה עסקינן ומשום מעשה שהיה דתניא מי שמת והניח בן קטן לאמו יורשי האב אומרים יהא גדל אצלנו ואמו אומרת יהא בני גדל אצלי מניחין אותו אצל אמו ואין מניחין אותו אצל ראוי לירשו מעשה היה ושחטוהו [ט]ער"ה אם כן ליתני למקום שהיא

מאי

כי פליגי כו'. כלומר הא דמוקמת ריש לקיש כבן ננס ולא כר' ישמעאל ליתא דאמר לך ר"ל אנא אפילו לרבי ישמעאל קא פליגנא אדרבי יוחנן: ערב שיעבודא דאורייתא: **אבל הכא.** פלוני חייב ליכא שיעבודא דאורייתא: **דקא מטי הנאה לידיה.** כסף קדושיה לאביה: **אבי הבן.** אביו של חתן: **ניתנו ליכתב.** נתנו חכמים כתיבה לדבר אם באו להחתים עדים בדברים הללו שהן בלא קנין: **לא ניתנו ליכתב.** דלא ליטרוף ממשעבדי וכיון דליכא קנין לא משתעבדי נכסי: **שטרי אירוסין ממש.** שטר שמקדש בו את האשה הרי את מקודשת לי כותב בשטר ומוסר לה ואשמעינן דצריך לכתוב על פיה כדרב פפא ורב שרביא דאמרי כתבו שלא מדעתה אינה מקודשת: **שהיא כבעלת חוב.** ואי לא דנקיטא שטר מי טרפא ממשעבדי: **מאי פסקא.** בתמיה. וכי דבר פסוק הוא לחכמים שקונין לבת האשה ולא לבנות ששנו סתם במשנה בנותיהן ניזונות מבני חורין והיא ניזונת ממשועבדים: **מי לא עסקינן כו'.** וכי אי אפשר שיהו אף הבנות בשעת קנין כגון דגרשה ואהדרה וכתב לה התנאים הללו ואפילו הכי תנן סתמא בנותיהן ניזונות מבני חורין ולא ממשועבדים: **בתנאי ב"ד.** בנן נוקבן דיהויין ליכי מינאי כו': **מיגרע גרעי.** בתמיה: **לדרי אתפסינהו.** לפני מותו מסר להם צרורות כספים למזונותיהן: **ואם אומרת הבת אצל האם.** דקתני למקום שאמה ולא קתני לבית אחיה למדנו שכן הוא הדין שמגדל הבת אצל אמה ובת הניזונת מן הבנים זנין אותה בבית אמה ואין כופין אותה לדור אצלם: **דלמא בקטנה עסקינן.** ומשום הכי לא קתני בת אצל אחין: **משום מעשה שהיה.** [ואיכא למיחש נמי שמא] יהרגוה בשביל לירש עישור נכסים שלה. אבל גדולה דלא חיישינן לרציחה אימא לך דתשב אצל האחין: **אם כן.** דיש חילוק בין גדולה לקטנה: **ליתני מוליך לה מזונות למקום שהיא.** דמשמע לגדולה במקום שהיא ולקטנה במקום שהיא:

מאי

ניתנו ליכתב או לא ניתנו ליכתב. פי' משום דסתם קנין לכתיבה עומד שמא משום הכי ניתנו ליכתב דכי קנו מידו דמי וקשה דמאי קפריך מההיא דאין כותבין שטרי אירוסין ונשואין אלא מדעת שניהם הא מדעת שניהם כותבין דלמא הכי קאמר הא מדעת שניהם כשאומר לו לכתוב וקמ"ל דאין כותבין בסתמא והיה מפרש רבי דמשמע ליה להש"ס אין כותבין אלא מדעת שניהם היינו בידיעת שניהם ששניהם נתרצו בדבר לידעו גמר הפסיקה אבל לא ידעו בכתיבה דומיא דהך דלעיל מיניה כותבין שטר ללוה אע"פ שאין מלוה עמו דהיינו אע"ג דאין יודע עכשיו מן ההלואה כלום וכותבין שטר למוכר אע"פ שאין לוקח עמו דהיינו אע"פ שאין הלוקח יודע במקח כלום ואין כותבין שטרי אירוסין אלא מדעת שניהם מדעת גמר הפסיקה הא מדעת שניהם כותבין אף בלא ידיעת השטר נמי (א): **הכא** במאי עסקינן בשקנו מידו. הוה מצי לשנויי בלכתב ליה ור"ח ור"ת מפרשים ניתנו ליכתב ניתנו לגבות ע"י כתיבה דווקא או לא ניתנו ליכתב שאף בלא כתיבה תקנו לה קנין איתיביה הפיקחין היו כותבין מדקתני כתיבה ש"מ בעי כתיבה דלא קני באמירה בלא כתיבה ואין כותבין שטרי אירוסין ונשואין נמי מדקתני כתיבה ש"מ בעי כתיבה דלא קני באמירה בלא כתיבה והשתא לא גרסינן הא מדעת שניהן כותבין וברוב ספרים אינו ת"ש והיא ניזונת מנכסים משועבדים אלמא דכותבין דאי אין כותבין אמאי הוה גביא ממשעבדי דס"ד דכך הוא רגילות כל שעה לכתוב לה ומשני בשקנו מידו כלומר דבלא כתיבה יכולין לגבות מן המחוררין והכא כך אירע הדבר שהקנה לה: **רבה** ורבינא אמרי מקודשת. תימה דלרבינא דאמר מקודשת מיבעי ליה לאוקמה להיא דאין כותבין שטרי אירוסין בשטרי פסיקתא ואם כן מאי קמיבעיא ליה לעיל דברים הללו ניתנו ליכתב תפשוט ליה מהך: **תא** שמע מתו בנותיהם ניזונות. תימה אמאי לא מייתי הך מעיקרא מקמי דמייתי ההיא דהפקחין דההיא נשנית תחלה במשנתנו וי"ל שכן דרך הש"ס משום דאי הוה מייתי הך מעיקרא והוה משני בשקנו מידו תו לא הוה מצי למפרך מההיא דהפקחין דאיכא לאוקמה נמי בשקנו מידו(ב): **הב"ע** בשקנו מידו. בפ' הנזקין (גיטין דף נא. ושם) מוקי להך נמי בשקנו מידו והיא דהמקבל עליו לזון בן אשתו ובת אשתו בשלא קנו מידו איירי ולפי מאי דמשמע בגיטין דלמאן דלא בעיא אלא קלובין אתי שפיר הך דהיא ניזונת מנכסים משועבדים אפילו דלא קנו מידו מצינו לאוקמה ההיא דמעשה גובה מן המחוררין [לעיל נא:] כשאין שם קלבה: **אימר** צררי אתפסינהו. תימה לרבי דבגיטין פ' הנזקין (דף מח:) תנן אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים מפני תיקון העולם ומפרש ר"ל בגמ' (שם נ:) טעמא לפי שאין כתובין והיינו טעמא נמי דמזון הבנות והכא מפרש טעמא משום אימר לרבי אתפסה וי"ל דאיצטריך טעמא לפי שאין כתובין היכא שהודה האב שלא התפיס לרבי ועוד תימה לרבי דהכא משמע דמתפיס צררי לקטנה ולקמן בפ' בתרא (דף קז.) אמר שמואל אין פוסקין מזונות לאשת איש מ"ט רב זביד אמר אימר צררי אתפסה רב פפא אמר חיישינן שמא אמר לה לאי מעשה ידיך במזונותיך מאי בינייהו איכא בינייהו קטנה וספקה פי' דלרב זביד לא חיישינן דצררי לקטנה לא מתפיס ותירץ רבי דודאי לענין דלא גבי ממשעבדי לא חיישינן כי התם אבל הכא למיגבי ממשעבדי אמרינן עוד תירץ דהתם כשהלך למדינת הים מיירי ואינו חושש להתפיסה צררי דמעלה בדעתו שתהא לוה ואוכלת וכשיחזור יפרע אבל הכא דמיית אתפסה צררי עוד תימה לרבי כיון דהיינו טעמא דלא גבו בנות ממשעבדי משום דכיון דאיתנהו בתנאי ב"ד אימר אתפסינהו צררי כתובה נמי מהאי טעמא לא תגבי ממשעבדי ותירץ רבי דטפי מתפיס צררי לבתו כדאמרינן לעיל בפרק נערה (דף מג. ושם) לענין הרווחה דבתו עדיפא ליה ואמרתי לפני רבי דמשמע הכא דבת אשתו אי הוה גובה בתנאי ב"ד לא היתה גובה ממשעבדי דהוה חיישינן להתפיס צררי אע"ג דלא ניחא ליה בהרווחה ואמר לי רבי דודאי הוה מצי למימר בתה לא ניחא ליה בהרווחה כתו ניחא ליה אלא איצטריך טעמא דתנאי ב"ד שאם פסקה עמו לזון את בתה מחיים דאז לא אכלה בתנאי ב"ד א"נ לאחר מיתה ולאחר שתגדל היתה גובה ממשעבדי דלא חיישינן לצררי אלא היכא דאיכא תרי טעמי דאכלה בתנאי ב"ד וניחא ליה בהרווחה ובהאי שינויא מיתרצא נמי ההיא פירכא דלקמן משמע דלצררי לקטנה לא מתפיס עוד תירץ דה"ק כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד פי' שכל כך יפה כחה שהקנה לה אע"ג דאיתנהו בתנאי ב"ד ודאי איכא למיחש לצררי ובהאי שינויא מתורצין לגמרי כל הנך פירכי דההיא דגיטין וההיא דקטנה וההיא דכתובה. מ"ר:

ולא

עין משפט נר מצוה

ח א ב מיי' פכ"ג מהל' אישות הלכה יג ופי"ו מהל' זכיה ומתנה הלכה ח סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' נא:

ט ג ד מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה א סמג עשין לד טור אה"ע שם:

י ה מיי' פ"ג מהל' אישות הלכה ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' לב סעיף א:

יא ו מיי' פכ"ג שם הל' יח טוש"ע אה"ע סי' קיד סעיף ד:

יב ז מיי' פכ"א שם הל' יח סמג לאוין פא טוש"ע אה"ע סי' פב סעיף ז:

◆

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה ניתנו הד"א עם ד"ה הכא:

◆

תוספות רי"ד

אמר ר"ג א"ר כמה אתה נותן לבתך כך וכך וכמה אתה נותן לבנך כך וכך עמדו וקדשו הן הן הדברים הנקנים באמירה אמר רבא מסתברא מילתא דרב בבתו נערה דקמטי הנאה לידיה אבל בוגרת לא והאלהים א"ר אפילו בבוגרת דאלת"ה אבי הבן מאי הנאה קאתי לידיה אלא בההיא הנאה דמתחתני אהדדי גמרו ומקנו אהדדי (פי' הרב על מיטרת והבי"ע כגון דא"ל מנה אני חייב לך בשטר דרוקא הכא דאיכא למימר בההיא הנאה דקא מתחתני אהדדי גמרו ומקנו בלא קנין אבל בשאר דברים אין אדם יכול לחייב עצמו באמירה ואע"ג דא"ל א"ע ואינו משתעבד אלא אם קנו מידו) א"ל רבינא לר"א דברים הללו ניתנו לכתוב או לא. פי' אם אומר החתן לפני העדים כתבו לי שטר על הנכסים שנדר חמי לתת לבתו בפניכם כותבים לו או לא. א"ל לא ניתנו לכתוב פי' דא"ל (כזה) [דזה לאו] קבילית עלוי דתיטרף ממשעבדי ומתוך כך לא אוכל למכור נכסי ועד שלא יאמר להן אין כותבים לו: ת"ש מתו בנותיו ניזונות מנכב"ח והיא ניזונית מנכב"מ מפני שהיא כב"ח אא"ב דכתב לה היינו דניזונית מנב"מ אלא אי אמרת דלא כ' לה אמאי ניזונית מנכב"מ הב"ע בשקנו מידו דסתם קנין לכתיבה עומד. אי הכי בנותיו נמי ומסיק איהי דליתא בתנאי ב"ד מהני לה קנין בנות דאיתנהו בתנאי ב"ד לא מהני להו קנין: מיגרע גרעי בתמי' כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד אימא צררא אתפסי': לא יאמר הראשון וכו'. אר"ח זאת אומרת הבת אצל האם פי' בת הניזונית מן האחים זנין אותה בבית אמה ואין כופין אותה לדור אצלם ל"ש גדולה ל"ש קטנה. פי' מדלא קתני למקום שהיא אמה שי"מ כך הדין נותן שתהיה עם אמה והניח בין אם היא קטנה בין אם היא גדולה: תניא מי שמת והניח בן קטן יורשי האב אומרים יהא גדל אצלנו והאם אומרת יהא גדל אצלי (אלא) אין מניחים אותו אצל מי שהוא ראוי לירשו מעשה הי' ושחטוהו ע"ה

(א) נ"ל מניחין אותו אצל אמו ואין מניחין אותו אצל מי שראוי לירשו.

מסורת הש"ס

א) ומ"ק ט: קדושין ט:, ב) [לעיל קא:], ג) לעיל פג., ד) ב"ב קמ: קדושין ט:, ה) קדושין ט: מח., ו) [בקדושין איתא רבה וכן הועתק בכל הפוסקים], ז) גיטין נא. כל הענין [לעיל קא:], ח) נ"ל ערב הראשון והתוספות שלפנינו שגו בגמרא הר"מ [גאלוי בדבר שאין לו שיעור בכל להענין: [ככה"י ובספרים אחרים איתא: ערב הספקות], ט) [ועי' תוס' יבמות לה: ד"ה ת"ש בנסבה].

◆

גליון הש"ס

גמ' ואת אומרת בת אצל. עי' שיטה מקובצת בכ"מ קה. ד"ה אר"א ז"ל בשם רב סעדיה גאון:

◆

מוסף רש"י

הן הן הדברים הנקנים באמירה. בלא קנין, שהקידושין הן גמר הדבר, דבההיא הנאה דקא מתחתני אהדדי גמרי ומקני להדדי (קידושין ט:). כל זמן שאת עמי. ולא אם תמות או תתגרש (לעיל קא:). והתני ר' חייא האומר לאשתו. ולא תני כותב דאשמועינן דבאמירה בעלמא נמי סליק נפשיה בלא שום קנין וכתיבה (לעיל פג.). מאי לאו שטרי פסיקתא. התנאים שביניהם וממון שפוסקים זה לזה (קדושין ט:) אבי חתן ואבי כלה (רשב"ם ב"ב קמ:) ובאותן התנאים קאמר שכותבים אין כותבין לכתוב עליהן שטר אלא מדעתם, דניחא להו שתהא על פה ולא כתובה בשטר (קדושין ט:). שטרי אירוסין ממש. כגון כתב הרי את מקודשת לי (שם) ונשואין, כתובה (רשב"ם ב"ב שם). כתבו לשמה ושלא מדעתה. שלא ידעה שנכתבת (קדושין מח.) קודם הכתיבה וכ"ש שלא נתרצתה ולאחר כך הודיעה וקבלתה, ונגדולה קאי, והוא הדין קטנה ונערה לשמה ושלא מדעת אביה (שם ט:). רבא ורבינא אמרי מקודשת. טעמייהו מפורש (קידושין שם) מה יציאה לא בעינן כתיבה מדעתה שהרי בעל כרחה מגרשה, אף הויה כו'. רב פפא ורב שרביא אמרי אינה מקודשת. מה יציאה בעינן כתיבת הגט לשמה ודעת מקנה, דהיינו בעל שמקנה את האשה לעצמו בגט זה, אף הויה בעינן דעת מקנה והיא האשה שמקנה את עצמה לבעל בשטר זה (שם מח.). בנותיהן ניזונות מנכסים בני חורין. ולא ממשעבדים (גיטין מח:) אין מוציאין לאכילת פירות ולשבח קרקעות ולמזון האשה והבנות מנכסים משועבדים, והיא. אותה הבת, מפני שהיא כבעלת חוב. שיש לה עליהן שטר מזונות (לעיל קא.). בשקנו מידו. דסתם קנין לכתיבה עומד (גיטין נא.). אי הכי בנות נמי. דהואיל וקנו מידו ליגבו ממשעבדי (שם). ומאי פסקא. מאי דעתיה דתנא דפסיק ותני מילתא דפסקא הכי קנו מידו לבת אשתו ולא קנו לבנות (שם). דלא הוו בשעת קנין. שעדיין לא נולדו (שם). מי לא עסקינן כו'. כלומר ומי לא משמע נמי מתני' כגון דהוו בנות כבר בשעת קנין, והיכי דמי כגון דגרשה, ולאחר שנולדו לו ממנה בנות, ואהדרה. ופסקה עמו תנאים הללו, דהא מתני' סתמא תנן (שם). כיון דאיתנהו בתנאי ב"ד. והוא נמי קנו מידו נותן לנו להשלים חוקה, אימר צררי. של מעות התפיסה במותו להיות בידה לזון אותם (שם).